

Bogomili in iskanje zlate ptice

Bogomilsko gnostično-religiozno gibanje se je pojavilo v sredini 10. stoletja med vladanjem carja Petra (927–969) v Trakiji, današnji Makedoniji in Bolgariji, in je navkljub zatiranju ostalo močno in zelo priljubljeno, predvsem v Bosni, vse do padca Bolgarije ob koncu 14. stoletja.

Razvoj bogomilstva je bil med drugim naravni izraz mnogih dejavnikov. V deželi je bilo utiti veliko razorožanje zaradi težkega položaja – izrpanosti zaradi vojn, visokih davkov itd. Cerkev je bila

zelo podkupljiva in verniki, iščejo v njej tolažbo, so bili skrajno razorožani.

Bogumil

Bogumil, makedonski duhovnik, ki je bil sprva privrženec rimsko-bizantinske Cerkve, je spoznal, kako zelo so se duhovniki oddaljili od pravega krščanstva in v kako težkem položaju so kmetje: bili so žrtve vojne, izkoriščali so jih duhovščina in keltski plemiči (bojarji ali boji), pestili so jih visoki davki. Bogumil se je zato odvrnil od katoliške vere, ki je učila, da so suženjstvo, tlačanstvo in izkoriščanje sprejemljivi, dani od Boga. Na območju Skopja in drugje, pa tudi v samem Carigradu, je začel oznanjati isto krščanstvo. Ljudem je prenašal živo vero, po kateri se duša lahko v vseh težavah poveže z duhom nebeškega kraljestva.

Bogumila opisujejo kot neustrašnega in izjemno inteligentnega človeka z velikim vplivom na ljudi. Po njegovi zaslugi so imeli bogomili (prijatelji Boga) bogoslužje in molitve v svojem jeziku, po njem so poimenovali celotno gnostično gibanje na področju jugovzhodne Evrope.

Bogomili so svoj nauk pogosto posredovali tudi v pravljicah, katerih bistvo lahko strnemo v eno samo misel: resnični sin Očeta je tisti, ki iz ljubezni sprejme nalogo osvobajanja duše, hodi po poti premagovanja samega sebe in tako doseže zaklade osvobojene duše.

Edina prava bogomilska knjiga je Knjiga skrivnosti, imenovana tudi Tajna knjiga bogomilov ali Knjiga svetega Janeza. V njej se pogovarjata Janez in vstali Jezus. Mojster odgovarja na vprašanja o nastanku in koncu sveta, o padcu in nastanku »drugega sveta«, Zemlje.

Prastara drama

Duhovi teme so hoteli prodreti v kraljestvo svetlobe, vendar slednjemu niso mogli do živega. Njihovo delovanje je izzvalo »kazen«, ki je kraljestvo svetlobe ne pozna, saj v njem obstaja le dobro. Ker pa demone teme lahko spremeni le nekaj, kar ni del njih, so jim duhovi kraljestva svetlobe podarili del svojega področja, svoje sfere. Ta del svetlobe je tema takoj pogoltnila in sledilo je razburjenje zaradi tujka, ki se je bil spustil k njim. Tema se ni mogla večno obdržati in pojavila se je smrt.

V tak svet je tedaj vstopil človeški rod, prvotni človek iz kraljestva svetlobe. Zato v njem delujeta obe sferi. Spet in spet se v njem daruje svetloba, dokler tema ne bo popolnoma premagana. In ker je tema rade volje sprejela klico lastnega uničenja, je v temo ujeti človek lahko prejel tudi seme svoje osvoboditve.

Carjevi? in zlata ptica

Vzhodnoevropska pravljica Carjevi? in zlata ptica prinaša isto sporo?ilo nekoliko druga?e. Car dobi v sanjah nalogo, naj zgradi cerkev in vanjo prinese zlato ptico perzijskega šaha, da za službe božje ne bo ve? potreben duhovnik. Carjev najmlajši sin se iz ljubezni do o?eta z obema starejšima bratoma odpravi v svet iskat zlato ptico. Že v prvi kr?mi starejša brata zaigrata zlato, ki jima ga je bil o?e dal na potovanje, le najmlajši se odpravi dalje. Starec, ki je bil deležen mladeni?eve pomo?i, mu pomaga najti grajski vrt z zlato ptico. Kljub star?evemu svarilu pa se carjevi? ne more upreti skušnjavi, da ne bi s seboj vzel še dragocene sablje. Tako pritegne pozornost stražarjev, ki nepridiprava primejo. Da bi se rešil, se ponudil, da bo ugrabil zlatega carjevega konja. To se mu sicer posre?i, a ponovno podleže skušnjavi in s seboj odnese še dragoceno sedlo. Straža ga tudi tokrat ujame in da bi si odkupil svobodo, mora ugrabiti tri h?ere grškega carja. Tokrat opravi preizkus in se ne pusti speljati številnim dragocenostim. H?ere se odpravijo z njim in stražarji ga ne morejo zadržati. S seboj odpelje tudi zlatega konja in zlato ptico. Oble?en v dragocena obla?ila prispe v kr?mo, kjer njegova brata živita v revš?ini in vsa razcapana. Odlo?ijo se, da se skupaj vrnejo k o?etu. Toda zavistna brata pono?i ubijeta najmlajšega in se domov vrneta sama s tremi devicami in drugimi zakladi. O?etu natvezita, da sta si vse pridobila sama, potem ko se jima je mlajši brat odrekel.

h2. Starec obudi najmlajšega brata

O?e odnese zlato ptico v cerkev, a ptica no?e peti. Konj no?e jesti in vse tri device cele dneve prejojajo. Starec, ki je mladeni?u že pomagal, obudi najmlajšega brata v življenje z živo vodo. Sin za?ne služiti svojemu o?etu, carju, ne da bi ga kdo prepoznal. Komaj stopi v cerkev, že zlata ptica zapoje, za?ne s službo božjo, kakršne ni slišal še nih?e, in obmolkne, ko mladeni? zapusti cerkev. Zlati konj za?ne rezgetati, ko carjevi? stopi v hlev. Koplje s kopiti, ga veselo gleda in obmolkne ter se ne dotakne hrane, ko najmlajši zapusti hlev. Tudi tri h?ere grškega carja prepoznajo svojega rešitelja in ga veselo pozdravijo. Takrat se najmlajši sin razkrije svojemu o?etu, ki ho?e starejša sinova takoj izro?iti strogemu sodniku. A mladeni? si ju izprosi za svoja sužnja, vendar z njima ne ravna kot s sužnjema. Odpusti jima in ju sprejme za brata, da je bilo ganjeno o?etovo srce. Vsi trije bratje se poro?ijo s cari?nami, in o?e jim svetuje: Ostanite skupaj v o?etovem gradu, odslej lahko med vami prebiva ljubezen.

Pomen simbolike v pravljici

Omenjena pravljica opisuje celotno razvojno pot iskalca, ki se ga je dotaknila svetloba. Iskalec ve, da mora iskati zlato ptico, svetlobno po?elo v sebi. Božje jedro slavi v ?lovekovem templju službo božjo, vrnitev v resni?no življenje, pri ?emer posrednik, duhovnik ni potreben.

?lovek, ki po cilju ne hrepeni iz ljubezni do O?eta, se ujame v snovnost že na prvem delu poti in zaigra možnost, ki mu jo je bil dal O?e. Le resni?na ljubezen do Boga in ljudi podarja uvid in mo?, da se ego lahko umakne na drugo mesto. Tedaj ?lovek lahko zlomi upor smrtne narave in izkuša pomo? na poti (v pravljici jo poseblja starec).

In ?e je priprava na pot dovolj temeljita, najde zlato ptico, najvišje po?elo svojega obstoja. A ker še ni dozorel za služenje višjemu v sebi, ga spet in spet zapeljujejo stvari tega sveta (sablja in sedlo). Stražarji na mejah sveta mu prepre?ujejo vsak nadaljnji korak, stkejo se nove vezi, nova karma, ki jo mora izni?iti.

Ob spotikanju in hoji po stranpoteh se rojevajo izkušnje, ki iskalcu omogo?ajo rast hrepenenja in zmožnost razlo?evanja. Ob strani mu nenehno stojijo sile, ki mu pomagajo, dokler ne doseže novih dušnih sposobnosti.

Svetlobe se ne da ubiti

Bogomili so se ena?ili z najmlajšim od o?etovih sinov, ki se je v spoznanju obeh življenjskih polj osvobodil okovov zemeljskega sveta in dosegel resni?no božansko življenje. Zavistna starejša brata predstavljata vidike osebnosti, ki se želijo približati nebeškemu zakladom in pot zgolj posnemajo. A izdaja ne more ostati skrita, Svetlobe se ne da ubiti. ?lovek se vedno znova prebuja, dokler neko? ne stopi na pot zmage in k sodelovanju pritegne tudi svoje naravne vidike (svoja brata).

Pravljica govori o zlati ptici, ki jo je treba iskati na dvoru perzijskega šaha. Simbolični jezik pravljice sporoča, da je bila Perzija tista, odkoder se je razširila svetloba: svetloba manihejcev, svetloba iste ljubezni. In kjer je svetloba v sredini, je sleherni lovek neposredno povezan z njo in vsak posrednik je odveč.

Božja svetloba je enost in ljubezen; v svojo enost sprejema vse blodeče brate in sestre. Bogomili so v hoji za Kristusom prepoznali svojo nalogo: Ljubi vse, tudi zlo.

Source:

<https://www.lectorium.si/sl/artikel/bogomili-iskanje-zlate-ptice>